KAMMARRÄTTEN I GÖTEBORG
Avdelning 3

DOM

2016-01-13
Meddelad i Göteborg

Mål nr 3152-15

KLAGANDE
Eda kommun
Vård och stöd
Box 66
673 22 Charlottenberg

MOTPART
[redacted]

Ombud: Marie-Louise Eriksson
Frösunda LSS AB
Box 93
410 21 Göteborg

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE
Förvaltningsrätten i Karlstads dom den 20 maj 2015 i mål nr 3589-14, se bilaga A

SAKEN
Personlig assistans

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och fastställer Eda kommuns beslut den 28 augusti 2014.

YRKANDEN M.M.

Eda kommun yrkar att kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och fastställer kommunens beslut.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1531	Stora Nygatan 21	031-732 74 00	031-732 76 00	måndag – fredag
401 50 Göteborg		**E-post**: kammarratten.goteborg@dom.se		08:00-16:00
		www.kammarratten.goteborg.se		

[redacted] motsätter sig ändring av förvaltningsrättens dom och anför bl.a. följande. Särskolegymnasiets rektor är inte den som är bäst insatt i hennes dagliga hjälpbehov. De uppgifter som hennes mentor lämnat bör därför väga tyngre. Toalettbesöken i skolan fungerar inte. Hon har ingen insikt om att be om hjälp och personalen kontrollerar inte hur ren hon är efter besöken. Hon behöver hjälp med delvis torkning efter de flesta toalettbesök och även vid menstruation.

Hon klarar enligt intyg inte praktik på den öppna arbetsmarknaden och har därför i maj 2015 beviljats rätt till insatsen daglig verksamhet enligt LSS. Det är märkligt att kommunen ifrågasätter Försäkringskassans bedömning av hennes hjälpbehov. Försäkringskassan hade vid sin bedömning tillgång till läkarintyg från Neurologi- och rehabiliteringsmottagningen vid Centralsjukhuset i Karlstad. Hennes tillstånd har inte heller förändrats sedan kommunen beviljade henne omfattande personlig assistans i avvaktan på Försäkringskassans beslut. Hon har nu en egen lägenhet och en förutsättning för att hon skulle kunna flytta till eget boende är att hon har personlig assistans som tillgodoser hennes behov dygnet runt. Hon kan inte sova ensam på grund av att hennes epilepsianfall oftast kommer vid insomning eller uppvaknande. Leg. psykolog [redacted] intyg den 22 oktober 2014 styrker att hon är i behov av medicinskt övervakande tillsyn.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Frågan i målet

I målet är ostridigt att [redacted] omfattas av den personkrets som kan ha rätt till insatser enligt LSS. Frågan är om hon har rätt till personlig assistans enligt denna lag. För detta krävs att hennes behov av hjälp med de grundläggande behoven är av den karaktär och omfattning som behövs för rätt till insatsen.

Rättslig reglering

De grundläggande behoven är hjälp med hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade. Detta framgår av 9 a § LSS. Det är emellertid inte alla hjälpbehov i dessa aktiviteter som utgör grundläggande behov.

Högsta förvaltningsdomstolen har i rättsfallet RÅ 2009 ref. 57 gjort följande uttalande. Det lagstiftaren främst syftat på är sådana hjälpbehov som uppfattas som mycket privata och känsliga för den personliga integriteten och där den funktionshindrade måste ha ett särskilt intresse av att kunna bestämma vem som ska ge sådan hjälp och hur den ska ges. Någon som bara i mycket begränsad omfattning har behov av hjälp med något av de grundläggande behoven kan inte utan vidare anses berättigad till personlig assistans. Aktiverings- och motivationsinsatser av olika slag räknas endast till de grundläggande behoven om den enskilde, huvudsakligen på grund av sitt psykiska tillstånd, behöver sådan aktiv tillsyn som närmast har karaktär av övervakning. Påminnelser, praktiska instruktioner och liknande kan inte räknas till sådan kvalificerad tillsyn.

Kammarrättens bedömning

Av utredningen i målet framgår att [redacted] klarar större delen av sin dagliga livsföring, men att hon är i behov av ständiga påminnelser och stöd för att detta ska fungera. Detta behov av hjälp ingår inte i de grundläggande behoven enligt LSS.

[redacted] har anfört att hon behöver en person som känner henne väl vid sin sida dygnet runt. Anledningen till detta uppges främst vara hennes panikångest och risken för epilepsianfall. Anfallen förekommer enligt utredningen 1-3 gånger per månad och hon måste enligt egen uppgift då medicineras rektalt.

I ett intyg den 22 oktober 2014 gör leg. psykolog [redacted] följande bedömning. [redacted] har svårt att självständigt tillgodose sina vardagliga behov, vilket gör att det blir medicinskt farligt att lämna henne ensam. Hon har en kraftigt nedsatt tidsuppfattning och har svårt att hantera sin ångest i väntan på att någon kommer. Det medför stora risker för hennes hälsa att låta henne sköta sin epilepsi själv och hon skulle därför behöva medicinskt övervakande tillsyn. Det räcker inte bara att hon har någon hos sig utan denna måste vara kunnig i ångest- och epilepsihantering.

Kammarrätten ifrågasätter inte att [redacted] behöver ha en annan person närvarande för att hjälpa henne att hantera ångest och för att hantera de epilepsianfall hon har. Utredningen visar emellertid inte att detta behov måste tillgodoses av en liten krets av personer som har ingående kunskaper om henne och hennes funktionshinder. Av uppgifter från [redacted] mentor i särskolegymnasiet framgår t.ex. att all personal haft kännedom om [redacted] epilepsimedicin och att det alltid funnits personal i närheten för det fall hon skulle få ett anfall. Den hjälp [redacted] behöver för att hantera sin panikångest anser kammarrätten inte heller utgör sådan tillsyn av övervakande karaktär som är ett grundläggande behov enligt LSS.

Vid av- och påklädning behöver [redacted] enligt egen uppgift endast hjälp med knappar, blixtlås, strumpor och att rätta till kläderna. Denna hjälp är till stor del inte integritetsnära. Kammarrätten anser därför inte att det finns anledning att godta mer tid för detta behov än de fem minuter per dag som kommunen uppskattat.

Av utredning i målet framgår vidare att [redacted] självständigt kan kommunicera med andra och även använda mobiltelefon. Hennes behov av hjälp med kommunikation utgör därmed inte ett grundläggande behov.

KAMMARRÄTTEN I GÖTEBORG **DOM**

Mål nr 3152-15

Eftersom [redacted] reagerar starkt när hennes naglar ska klippas är dock hennes hjälpbehov med nagelklippning ett grundläggande behov som ska ligga till grund för rätten till personlig assistans. Den tid om 10 minuter per vecka som kommunen godtagit för hjälpbehovet anser kammarrätten dock vara tillräcklig.

Parterna i målet har olika uppfattning om vilken hjälp [redacted] behöver när det gäller toalettbesök och personlig hygien. [redacted] har uppgett att hon utöver det hjälpbehov kommunen godtagit behöver viss hjälp vid toalettbesök samt hjälp med hårtvätt, att tvätta vissa kroppsdelar när hon duschar samt att torka hår och kropp efter duschen. Även om dessa uppgifter skulle godtas anser kammarrätten dock vid en sammantagen bedömning inte att [redacted] hjälpbehov är av sådan omfattning och karaktär att hon har rätt till personlig assistans enligt LSS.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Petter Classon

Katarina Dunnington

Nina Stierna
referent

FÖRVALTNINGSRÄTTEN I KARLSTAD

Jenny Wood

DOM
2015-05-20
Meddelad i Karlstad

Mål nr
3589-14

KLAGANDE
[redacted]

Ombud: Marie-Louise Eriksson
Frösunda LSS AB
Box 93
410 21 Göteborg

MOTPART
Eda kommun
Vård och stöd
Box 66
673 22 Charlottenberg

ÖVERKLAGAT BESLUT
Eda kommuns beslut den 28 augusti 2014

SAKEN
Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS

AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten bifaller överklagandet på så sätt att [redacted] förklaras ha rätt till personlig assistans. Det ankommer på Eda kommun att pröva omfattningen av insatsen.

BAKGRUND

Eda kommun beslutade den 2 juli 2013 att bevilja [redacted] personlig assistans i en omfattning av 101 timmar och 30 minuter. Beslutet gällde från och med den 25 juni 2013 i väntan på Försäkringskassans beslut dock som längst till och med den 30 juni 2014. Den 4 november 2013 beslutade Försäkringskassan att avslå [redacted] ansökan om assistansersättning eftersom behovet av assistans för de grundläggande behoven var mindre än 20 timmar per vecka. Kassan bedömde att hjälpbehovet med de grundläggande behoven uppgick till 8,20833 timmar per vecka (se sida 2).

Postadress Box 568 651 12 Karlstad
Besöksadress Rådhuset, Stora torget
Telefon 054-14 85 00
Telefax 054-14 85 30
E-post: forvaltningsrattenikarlstad@dom.se
www forvaltningsrattenikarlstad.domstol.se
Expeditionstid måndag – fredag 08:00-16:00

Grundläggande behov per vecka (minuter per vecka)	
Dusch	95
Hygien kväll	35
Tandborstning	35
Nagelvård	30
Insmörjning	20
Sminkning	15
Kamning	10
Toalettbesök	105
Rakning	7,5
Av- och påklädning	35
Kommunikation	105

[redacted] ansökte den 9 april 2014 hos Eda kommun om fortsatt assistans i oförändrad omfattning och kommunen uppfattade att ansökan avser tiden efter den 30 juni 2014. Eftersom en betydande diskrepans förelåg mellan Försäkringskassans och Frösundas respektive behovsbedömningar, bedömde Eda kommun att ytterligare beslutsunderlag var tvunget att införskaffas före ett slutligt ställningstagande. Då det inte var möjligt att innan den 1 juli 2014 erhålla alla nödvändiga faktabeskrivningar togs ett provisoriskt (interimistiskt) beslut den 27 juni 2014. Av beslutet framgår att [redacted] beviljades personlig assistans med sammalagt 13,75 timmar per vecka, grundläggande behov 8,75 timmar och 5 timmar övriga behov, för tiden den 1 juli – 31 augusti 2014.

Genom beslut den 28 augusti 2014, som nu är föremål för prövning, avslog Eda kommun ansökan och anförde som skäl för beslutet i huvudsak följande.

Personlig hygien: På väggen i duschen har [redacted] ett schema med bilder på olika moment som ska utföras. Gällande insmörjning ansluter sig kommunen till Försäkringskassans bedömning. Hjälp med kamning och sminkning ges främst vid helger, är således inte dagligen återkommande och kan därför inte betraktas som ett grundläggande behov. Nagel-

vård är inte integritetsnära och är rimligen tidsmässigt överdriven. [redacted] behöver hjälp varannan kväll med tandborstning och den generella riktlinjen som ges av tandläkare är två minuter, vilket innebär sju minuter per vecka. Gällande toalettbesök anger skolan att det räcker att någon står utanför dörren för att [redacted] ska känna sig trygg och klara av toalettbesöket själv, varför den aktiva hjälpen vid toalettbesök sammantaget bedöms uppgå till 45 minuter per vecka. Måltider: [redacted] klarar av att äta och dricka självständigt, varför någon tid inte räknas för detta moment. Av- och påklädning: Kommunen ansluter sig till Försäkringskassans bedömning. Kommunikation: ADL-bedömningen visar att [redacted] kan förstå och göra sig förstådd. Eftersom [redacted] har ett förståeligt tal och exempelvis använder mobiltelefon godkänns inte några timmar som grundläggande behov. Annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om [redacted] har epilepsi med risk för anfall två till tre gånger per månad. Läkaren [redacted] intygar att det inte krävs någon sjukvårdsutbildning för att ge henne den medicin hon behöver i samband med ett epileptiskt anfall. Det är enligt [redacted] fullt tillräckligt att föräldrarna ger en grundlig information om medicinen till den personal som finns kring [redacted]

Sammanfattningsvis uppgår [redacted] behov av hjälpinsatser som kan anses vara av känslig och privat karaktär till en timma och 47 minuter per vecka enligt följande.

Grundläggande behov per vecka (minuter per vecka)	
Tandborstning	7
Insmörjning	20
Toalettbesök	45
Av- och påklädning	35

Med hänvisning till bland annat RÅ 2009 ref. 57 kan ett integritetskänsligt hjälpbehov som är så begränsat i omfattning inte utgöra grund för personlig assistans enligt 9 § 2 LSS.

YRKANDEN

[redacted]

[redacted] yrkar:

1. i första hand personlig assistans i samma omfattning som tidigare,
2. i andra hand att Försäkringskassans bedömning ska ligga till grund för bedömningen av hennes rätt till personlig assistans samt att tillsynen tillsammans med de kvalificerade aktiverings- och motiveringsinsatserna ska bedömas under övriga behov alternativt
3. i tredje hand personlig assistans i den omfattning som förvaltningsrätten finner skälig.

Eda kommun

Eda kommun anser att överklagandet ska avslås.

VAD PARTERNA ANFÖRT

[redacted]

Kommunen har fastslagit att hon har ett hjälpbehov. Med beaktande därav bör hon ha rätt till personlig assistans.

Personlig hygien: Hon har behov av kamning och sminkning varje dag. Därtill har hon behov av handgriplig hjälp med intvålning och viss tvätt, att torka sig torr samt att smörja in sig. Av praxis framgår att nagelvård är kroppsnära och således ett grundläggande behov, och tidsåtgången beror på att hon upplever smärta och skriker vid nagelklippning. Tandborstning tar också längre tid till följd av kväljningar och tandköttsinflammation samt att hon inte klarar av tandborstning rent motoriskt. Toalettbesöken i skolan fungerar inte, eftersom hon inte har insikt om att be om hjälp och personalen inte kontrollerar hur ren hon är efter ett toalettbesök, vilket hon inte är då hon behöver hjälp med torkning samt med byte av bindor vid menstruat-

ion. Hon behöver även hjälp att putsa glasögonen, rengöra hörselapparaten samt att sätta den på plats. Måltider: Hon kan inte förbereda eller tillaga mat samt kan inte dela mat eller hälla upp dryck. Av- och påklädning: Hon har svårt att få kläderna att sitta rätt och ber ofta om hjälp i hemmet. Kommunikation: Hon behöver kontinuerlig tolkningshjälp för kommunikation med tredje person. Annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om [redacted] Vid ett epileptiskt anfall kan hon behöva medicineras omgående rektalt, varför det är viktigt att hon har någon som känner henne väl. Personen vid hennes sida är också viktig för att se till att hon inte skadar sig. Vid ensamhet och inför vissa anfall får hon panikångestattacker som i sin tur kan resultera i ett epileptiskt anfall. Dessa panikångestattacker är inte behandlingsbara.

Eda kommun

Personliga hygien: Kommunen ansluter sig till Försäkringskassans bedömning gällande kamning ock sminkning, vilket innebär ett tillägg på 25 minuter per vecka. Därtill godtar kommunen rakning med 7,5 minuter per vecka. Tandvården rekommenderar den 19 november 2013 att [redacted] först borstar tänderna själv och att föräldrarna sedan kontrollerar att det är rent i hennes mun. Den 27 augusti 2014 konstaterar tandvården att [redacted] numera har god munhygien eftersom föräldrarna borstar hennes tänder fyra minuter per dag, men det råder oklarhet om varaktigheten i detta behov. Vid hembesök framkom att [redacted] duschar själv men vill ha någon att fråga om hon blir osäker. Beträffande insmörjning instämmer kommunen i Försäkringskassans bedömning. Beträffande toalettbesöken utgår kommunen från att [redacted] klarar lika mycket hemma som i skolan. Glasögonpustning är inte ett grundläggande behov. Måltider: Det har inte hävdats annat än att [redacted] klarar av att äta själv. Av- och påklädning: [redacted] klarar detta själv. Hon har visst behov av hjälp med dragkedjor och att knyta skor, men detta är inte ett integritetskänsligt behov. Kommunikation: [redacted]

[redacted] klarar att göra sig förstådd och kan använda mobiltelefon samt skicka sms. Hon har inte något individuellt språk. Annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade: För att aktiv tillsyn ska beviljas krävs två till tre epileptiska anfall per dag, inte per månad. Det krävs inte heller någon ingående kunskap om hur ett anfall ska behandlas utan åtgärden följer standard. Tillfälliga besvär, såsom panikångest, kan endast ge temporära höjningar av timantal till någon som redan beviljats assistans. Däremot är det inte rimligt att grunda LSS-rätten i startskedet på behandlingsbara diagnoser.

Grundläggande behov per vecka (minuter per vecka)	
Tandborstning	7
Insmörjning	20
Sminkning	15
Kamning	10
Toalettbesök	45
Rakning	7,5
Av- och påklädning	35

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Tillämpliga bestämmelser m.m.

[redacted] tillhör personkretsen i 1 § 1 LSS och har enligt 7 § LSS rätt till insatser enligt 9 § LSS, bland annat biträde av personlig assistent, om hon behöver sådan hjälp i sin livsföring och om hennes behov inte tillgodoses på annat sätt.

Med personlig assistans enligt 9 § 2 LSS avses enligt 9 a § första stycket LSS personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov). Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har enligt 9 a § andra stycket LSS

även rätt till insats enligt 9 § 2 LSS för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Det ska vara fråga om sådana hjälpbehov som uppfattas som mycket privata och känsliga för den personliga integriteten och där den funktionshindrade måste anses ha ett särskilt intresse av att kunna bestämma vem som ska ge sådan hjälp och hur den ska ges. (Jfr prop. 1992/93:159 s. 63 ff. och 174 ff.)

Av rättsfallet RÅ 2009 ref. 57 framgår att det inte finns någon undre tidsgräns för omfattningen av de grundläggande behoven, även om mycket begränsade behov inte utan vidare ger rätt till personlig assistans.

Utredningen

Av den medicinska dokumentationen framgår bland annat följande sjukdomstillstånd och svårigheter: Psykisk utvecklingsstörning, lindrig mental retardation, medfödd CP-skada, lätt högersidig hemiplegi/förlamning med mest symtom från höger arm som innebär svårigheter med motoriken i höger arm, obstruktiv hydrocefalus (vattenskalle; förvaltningsrättens anm.), epilepsi med ett till tre anfall per månad, panikångestattacker som gör att [redacted] har väldigt svårt att vara ensam, koncentrationsproblem, inlärningssvårigheter, perceptionsstörning, synstörning med utåtskelning höger öga samt hörselnedsättning med hörapparat. (Underlag från överläkaren [redacted] daterat den 22 januari 2009, från specialisten [redacted] daterat den 5 januari 2011 samt från överläkaren [redacted] daterat den 13 februari 2013).

<u>Personliga hygien</u>:
Specialist [redacted] skriver den 5 januari 2011 att [redacted] inte har någon självständighet när det gäller personlig hygien. Hon har nedsatt tidsbegrepp och behöver därför påminnas av en vuxen person i det mesta hon ska göra.

Enligt ADL-bedömning gjord den 6 oktober 2011 behöver [redacted] stöd av en person vid toalettbesök när det gäller att torka sig, tvätta händerna, ordna kläder och sanitetshjälpmedel. Enligt samma bedömning behöver hon stöd i att tvätta sig och duscha, sköter endast delvis tandborstning samt att kamma sig och behöver hjälp av en person med att raka sig under armar och på benen.

Överläkaren [redacted] skriver den 13 februari 2013 att [redacted] behöver hjälpmedel, påminnelser och struktur över dagen gällande förmågan att sköta sin egna personliga vård såsom personlig hygien, toalettbesök m.m.

Vid hembesöket den 10 juni 2014 berättar [redacted] att det är svårt för henne att duscha och tvätta sig på kroppen. Hennes mamma hjälper henne med håret och med påminnelser om hygien. Hon har även en whiteboardtavla som hon använder som kalender, ett system med bilder som visar alla moment hon ska göra i till exempel duschen och i vilken ordning samt en mobiltelefon som kan påminna henne om saker hon behöver göra.

Rektor vid gymnasiesärskolan [redacted] uppger den 4 augusti 2014 att [redacted] klarar av toalettbesök själv, men att hon vill ha någon personal i närheten eftersom hon är rädd för att dörren ska gå i baklås.

Mentor [redacted] uppger den 19 augusti 2014 att [redacted] vill att någon väntar utanför toalettdörren samt att hon vid två tillfällen fått låna torra trosor.

Beträffande [redacted] tandvård finns handlingar utfärdade av tandhygienisten [redacted]. Av journalanteckning den 19 november 2013 framgår att [redacted] håller mycket hårt i tandborsten, gärna vill putta på med tungan, håller den lodrätt istället för vägrätt, hoppar från

överkäke till underkäke samt till höger och vänster och inte själv vet om alla tänder är borstade. Hon rekommenderas att först borsta och att föräldrarna sedan kontrollerar om det ser rent ut i hennes mun. Den 5 mars 2014 framgår att hon har kraftiga kväljbesvär och därför inte borstar kindtänderna så noga. Av munvårdskort daterat den 19 augusti 2014 framgår att [redacted] rekommenderas att borsta tänderna två gånger per dag med eltandborste samt att använda tandtråd en gång per dag. Hon behöver därtill hjälp med daglig tandborstning av annan vuxen. Av journalanteckning den 27 augusti 2014 framgår att [redacted] nu har bra munhygien eftersom föräldrarna borstar med eltandborste minst två minuter två gånger per dag eftersom [redacted] har svårt med motoriken och kväljningar.

Måltider:
Enligt ADL-bedömning gjord den 6 oktober 2011 behöver [redacted] visst stöd med att dela mat.

Rektor vid gymnasiesärskolan [redacted] uppger den 4 augusti 2014 att [redacted] kan äta själv, men att hon ibland har svårigheter att dela maten (till exempel köttbitar). Hon dricker även utan hjälp.

Av- och påklädning:
Specialist [redacted] skriver den 5 januari 2011 att [redacted] inte har någon självständighet när det gäller kläder. Hon har nedsatt tidsbegrepp och behöver därför påminnas av en vuxen person i det mesta hon ska göra.

Enligt ADL-bedömning gjord den 6 oktober 2011 kan [redacted] klä av sig, men behöver stöd av en person för att klä på sig och ta fram kläder efter behov.

Rektor vid gymnasiesärskolan [redacted] uppger den 4 augusti 2014 att [redacted] klarar att klä sig själv, men att hon behöver hjälp med svåra knappar och dragkedjor.

Kommunikation:
Enligt ADL-bedömning gjord den 6 oktober 2011 kan [redacted] meddela sig och förstå andra. Vid hembesöket den 10 juni 2014 visar [redacted] upp sin mobiltelefon som hon kan använda att ringa med.

Rektor vid gymnasiesärskolan [redacted] uppger den 4 augusti 2014 att [redacted] är verbal och talar så att andra förstår samt att hon även klarar av att använda en mobiltelefon.

Annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade:
Av läkarutlåtande utfärdat av överläkaren [redacted] den 13 februari 2013 framkommer bland annat att [redacted] har ett till tre epilepsianfall per månad. Hennes epilepsi leder till oro, ökad ångest och svåra generaliserade anfall där hon riskerar att slå sig om inte hjälp finns intill. [redacted] upplever därför ett behov av att någon finns nära henne hela tiden med tanke på panikångest och oro inför anfall. Den 8 maj 2014 tillägger han att hon vid svåra generaliserade anfall även behöver en person i närheten som kan hjälpa till med läkemedel.

Vid hembesöket den 10 juni 2014 framgår att [redacted] har epilepsianfall två till tre gånger per månad och hon berättar att hon inte kan medicinera själv mot epilepsin.

Mentor [redacted] uppger den 19 augusti 2014 att [redacted] har en väska med epilepsimedicin med sig och att all personal på särskolan är informerad om detta.

Psykolog [redacted] skriver bland annat följande den 22 oktober 2014. Det finns ett mycket nära samband mellan [redacted] epilepsianfall och hennes panikångest. Vid ångestattacker sänks tröskeln för anfall samtidigt som mycket av ångesten handlar om rädsla för nya anfall. För att hantera detta bättre behöver man arbeta med olika ångesthanteringstekniker. Hennes kognitiva svårigheter gör att hon inte har de nödvändiga förutsättningarna för att självständigt lära sig att hantera denna problematik. Hon är beroende av stöd utifrån för att kunna bryta panikångesten och förhindra ett anfall. Hon har mycket svårt att lära in och komma ihåg de aktuella teknikerna och hon har också mycket svårt att förstå mekanismerna som ligger bakom ångesten.

Förvaltningsrättens bedömning

Frågan i målet är om [redacted] behöver hjälp med de grundläggande behoven i sådan omfattning att hon har rätt till personlig assistans enligt 9 § 2 LSS.

Det är ostridigt och framgår av handlingarna i målet att [redacted] behöver hjälp med de grundläggande behoven, även om det råder delade meningar om behoven är av sådan omfattning att de ger rätt till personlig assistans.

Även om det inte är bindande vid den nu aktuella prövningen, är det av intresse att Eda kommun tidigare bedömt att [redacted] haft rätt till personlig assistans i avvaktan på Försäkringskassans beslut om assistansersättning. Försäkringskassan har i sin prövning, som visserligen inte heller är bindande i detta sammanhang men ändå av intresse, bedömt att de grundläggande behoven uppgår till 8,20833 timmar per vecka. Genom interimistiskt beslut den 27 juni 2014 anslöt sig Eda kommun i det närmaste till kassans bedömning och fann att de grundläggande behoven uppgår till 8,75 timmar. Förvaltningsrätten finner sammantaget att [redacted] behov av hjälp med de grundläggande behoven är av sådan karaktär och

omfattning att hon vid tiden för ansökan haft rätt till personlig assistans enligt 9 § 2 LSS. Omfattningen av insatsen bör emellertid prövas av Eda kommun i första instans och överklagandet ska således bifallas i enlighet med detta.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 3109/1B)

Hans-Erik Jonasson

I avgörandet har förutom f.d. lagmannen Hans-Erik Jonasson även deltagit tre nämndemän.

SVERIGES DOMSTOLAR

Bilaga

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Göteborg. **Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.**

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

.

DV 3109/1B • 2013-06 • Producerat av Domstolsverket

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten.*

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges.Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.